

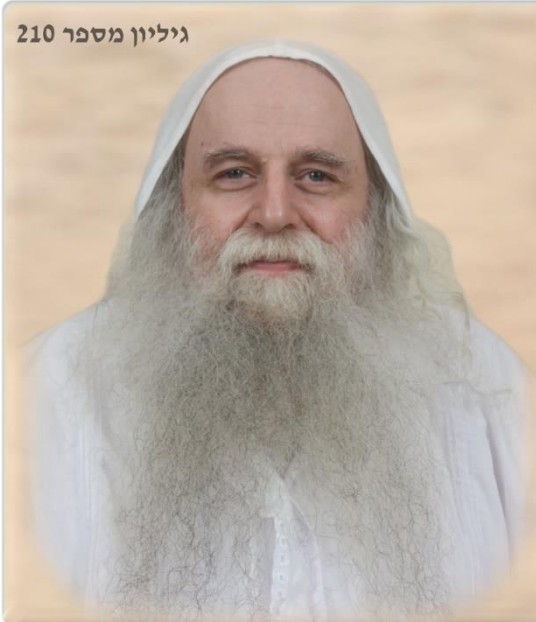

ותן חלקנו בתורתך

מאת כ"ק האדמו"ר מרחלין שליט"א

שיחת התעמקות על פי דרך עץ החיים
פרשת פינחס תשפ"ד

קבלת קהל בתיאום מראש בטל' 02-6520002

www.rachlin.org.il

בהוצאת: אוריאל יעוץ ופותרונות בע"מ

יפה רום 40 ירושלים ת"ן

לקבלת הגיליון למייל: rachlin@rachlin.org.il

© כל הזכויות שמורות לכ"ק האדמו"ר רבי פינחס דניאל הכהן רחלין שליט"א

סרקו להורדה

הערה: מאמר זה הנו תמלול של שיעור בפרשת השבוע שהעביר כ"ק האדמו"ר שליט"א.
לא הוכנסו שינויים על מנת לשמר את הסגנון המקורי.

פרשת פינחס תשפ"ד – התורשה הרוחנית של פינחס

שם – בנות מדין החטיאו את עם ישראל, את בחורי ישראל בהפך שמירת הברית, וגם גרמו להם לעבוד עבודה זרה. אז הגיוני שמי שפָּרַש, מי שיש לו נשמה שכלולה משתי טיפות שפרשו משתי העבירות החמורות האלה, יהיה רגיש יותר וקנאי יותר. מובן שהקנאות צריכה להיות לפי ההלכה, לא כל אחד יהיה קנאי וימציא לו הלכות ויעשה מה שהוא רוצה. לא. ופינחס עמד כאן לפי ההלכה במעשה שעשה, "הבועל ארמית – קָנָאין פּוֹגְעִין בו", פשוט. ככה ההלכה אבל "הלכה ואין מורין כן".

היה קטרוג על משה רבינו. זמרי קטרג מי התיר את צפורה למשה רבינו, כביכול למה למשה רבינו מותר לקחת גויה ולזמרי אסור – עזות! כי הוא גייר אותה. והוא לא גייר אותה, והיא לא היתה גיורת. חוץ מזה, זו היתה התרסה, עזות מצת, שזה היה בפרהסיא. זה לא היה בשביל ללמד או למחות. לא. זה היה לשם העבירה ובפרהסיא ובחוצפה. זהו.

אז בעם ישראל ישנם יהודים שהם קנאים לכל מיני מצוות, שומרים עליהם במסירות. וגם בגמרא יש את השאלה הזו: 'אבך, במה היה זהיר ביותר?' אם היה שומר יותר מצוות ציצית, תלמוד תורה, שבת – במה היה מהדר? זאת אומרת שגם כל צדיק מהדר במשהו שקשור לשורש נשמתו או קשור לתיקון שלו או לאיזה גלגול שהוא מתקן, זה לא סתם. ולכן יש אנשים בעם ישראל עם תפקידים שונים, שמדגישים הַדְּגִישִׁים שונים, והריבוי הזה בא להגן על כלל עם ישראל.

ולכן עם ישראל צריך להיות באחדות ובכבוד הדדי ובאהבת ישראל, כדי שכל אחד יעשה את תפקידו ושעם ישראל יהיה חזק וקדוש ויעשה את תפקידו.

ולפעמים נבחנת הלכה או בחינה של מחנה אחד, ולפעמים נבחנת הלכה או הקפדה של מחנה אחר. אם יש אהבה, אחדות וענוה ואנחנו בהתכללות, ברוך ה' – ה' שומר עלינו אף על פי שאנחנו לא מושלמים.

ערב טוב! שבוע טוב, מה שלומכם? אנחנו כאן ב'ותן חלקנו בתורתך', פרשת פינחס תשפ"ד. ובשם ה' נעשה ונצליח. אומר האר"י הקדוש, פינחס כולל שתי טיפות, זאת אומרת נשמתו באה משני מקורות – מיתרו ומיוסף הצדיק. כמובן, הוא הנכד של אהרן הכהן. אז כמובן בני שבט שמעון קטרגו: איך "בן פוטי זָה", שהסבא שלו היה מפטם עגלים לעבודה זרה – הכוונה ליתרו לפני שהתגייר – "הרג נשיא שבט מישראל"? טוב. ולכן יחס אותו הכתוב לאהרן הכהן, כדי לנקות אותו.

אנחנו רצינו לקחת את זה מכיוון אחר. קודם כל, לא מזכירים לבעל תשובה את עברו, גם לא לגר צדק, ויתרו היה גר צדק. הוא היה עובד את כל העבודות הזרות שבעולם, עזב את הכל ונדבק בתורה ובה' יתברך. ואומר רבי נחמן שכשהרחוקים מתקרבים – מתקדש שמו יתברך. נכון. וגם חכמים אמרו: "לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים". אז לא לזלזל – לא בבעלי תשובה ולא בגרים, עם כל הכבוד לראש בית אב. היחוס חשוב, אבל ההתנהגות האישית והבחירה האישית והאחריות האישית חשובים יותר. זה דבר ראשון.

דבר שני, מי שחוזר בתשובה ומי שמתגייר הוא דוקא קנאי הרבה יותר ממי שנולד דתי או חרדי, מפני שהוא בחר להתקרב לה', הוא סולד ממה שעבר עליו, מעברו, מזדעזע מכל מיני עבירות שאולי הוא עשה כשהוא לא ידע את התורה, כשהיה תינוק שנשבה, וכן הלאה. אז הוא מקפיד יותר, כמו שאומר הרמב"ם, שצריך לעבור מקצה לקצה. ולכן אף אחד לא זכר את ההלכה הזאת כולל משה רבינו, ופינחס "ראה מעשה וזכר הלכה".

שתי טיפות אלה שהיו בפינחס הופכות אותו לקנאי: הטיפה של יוסף, "שִׁפְטִיטָה בְּצַרְוֹ" וברח מאשת פוטיפרע – על זה הוא נקרא יוסף הצדיק, על שמירת הברית. וזאת של יתרו, שעזב את כל העבודות הזרות שבעולם, אז הוא סולד מעבודות זרות, מעבודה זרה. ואלה שתי העבירות שהיו

אנחנו כיום, אני מדבר על כיום, עדיין לא בדרגה האמתית של עם ישראל, שהיא שכולם נביאים ו"ממלכת כהנים וגוי קדוש". באופן תאורטי – כן. אבל באופן מעשי עדיין לא הגענו לשם. אנחנו עברנו גלות קשה, ועכשיו אנחנו מתאקלמים פה בארץ ישראל, ועוברים דברים לא קלים. אז עדיין לא כולנו זכינו לעלות במדרגות עליונות של קדושי עליון.

צריך סבלנות וסובלנות, אחדות ודעת והערכת הזולת. תראה את המעלות של חברך, תאהב אותו, ותעריך את המעלות שלו. ואם יש לו חסרונות, אל תלמד מהם.

ותהיה עניו. אה, קשה לך להיות עניו? רק תסתכל על המעשים, הדיבורים והמחשבות שלך, כמה הם לא שלמים – ואז תהיה עניו, תבין שאתה לא מלאך ה' צבאו'ית ושאיך לך במה להתגאות. ככה אם אף אחד לא יתגאה, אז יהיה קל יותר להיות באחדות, ולא תהיה שנאת חנם ומחלוקת ושפיכות דמים וכו'.

בזמן כזה שעם ישראל טרם הגיע לדרגתו האמתית, מה שבאמת מגן עלינו – זה האחדות והענוה ואהבת ישראל וה'ביחד', ואפילו בפשט שבפשט – השיתוף בגורל הלא קל של עם ישראל, כי לא היה אף פעם קל לעם ישראל.

וגם "בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו". כולם רואים את זה. כל העולם רואה את זה, יודע את זה – כמה עם ישראל סבל, והוא לא ויתר על ה'יתברך, ולא ויתר על התורה, ולא ויתר על תפקידו.

לפעמים בתקופות מסוימות יש חלקים מהעם שהתרחקו. יצר הרע הפרטי והכללי הם האחראים להרחיק את היהודי מהתורה ומעבודתו יתברך. ואחר כך צריך לעשות תשובה: תשובה שלמה, תשובה לשם שמים, תשובת כל העולמות כולם, תשובה תשוב ה"א – שזה סוף התיקון, שהשכינה תשוב לשרות בעולם הזה וה' ינהל את העולם הזה באופן גלוי. גם עכשיו הוא מנהל, אבל באופן נסתר.

גם הצדק עכשיו הוא נסתר. יש פער בין החטא שהאדם שחוטא לבין העונש שהוא מקבל. יכול להיות שהוא מקבל את העונש אחרי זמן, ואתה לא מקיש בין החטא לבין העונש. זה בַּפְּרָט. וגם בַּקְּלָל, יכול להיות שעם ישראל עושה דברים שלא צריך לעשות, ואתה לא רואה את העונש – אתה לא מקיש אחר כך כשבא העונש שזה עונש על מה שעשינו קודם. אם אין גילוי פנים, אם אין נביאי אמת, אז עדיין לא יכולים לראות את זה.

זה חלק מהעונש של ה'הסתר פנים', זאת אומרת מזה שה' יתברך מסתתר מבריותיו – שלא יודעים את הקשר בין החטא לבין עונשו, לא רואים, זה מוסתר. וזה מקשה על הבחירה. במדבר, כשהיינו בגילוי פנים מישהו אחד חטא, קושש עצים – מיד כל העם נדרש לענין הזה, קושש עצים בשבת כמובן.

אנחנו כאן בפרשה, מתחילים להתכוון להסתלקותו של משה רבינו כשה' מודיע לו שעוד מעט הוא יסתלק מהעולם. משה רבינו מבקש שה' ישאיר מישהו בראש עם ישראל, וה' אומר לו לבחור ביהושע, "איש אשר רוח בו". אומרים המפרשים: מה זה "איש אשר רוח בו"? – שהוא יודע להלוך כנגד רוחן של כל הבריות, שכל אחד יש לו דעה שונה, והמנהיג האמתי צריך שתהיה לו יכולת להתמודד עם כל הדעות.

אומר הרמח"ל הקדוש שהמנהיג צריך שתהיה לו נשמה כללית, אם לא תהיה לו נשמה כללית, הסטרא אחרא תתגבר עליו. ואם יש לו נשמה כללית – הוא צריך שתהיה לו האפשרות להלוך כנגד דעותיהם של כולם, שיסבול כל מיני ניגודים, כל מיני דעות שונות שיש בעם, כדי שיוכל לאחד אותם ולהנהיג אותם. אם אין את הבחינות האלו, אז מתחילות הצרות. ה' יעזור שיבוא משיח ויגאל אותנו מהמצבים הקשים.

כאן אנחנו, אם כן, בסוף המדבר ובהתחלת הכיבוש, עדיין בעבר הירדן. בלק, ראינו בפרשה הקודמת, פחד מההצלחה הצבאית של עם ישראל, אז הוא גייס את בלעם. הם באו עם כישופים, עם עין הרע וקללות. ולא הצליח להם. ה' יתברך הציל את עם ישראל, הפך את הקללות לברכות – אף על פי שעם ישראל לא היה מודע לזה כל כך. זאת אומרת, הם תכננו לפגוע בעם ישראל בדרך כביכול על-טבעית, וה' יתברך הפך את זה לברכה. אבל בלעם נתן עצה להחטיא את עם ישראל בזנות, והעצה הזו פעלה. הפקירו את בנות מדין, והם הצליחו.

נשאלת השאלה: למה כאן ה' יתברך לא הציל את עם ישראל מהמלכודת? – מפני שזו מלכודת שעם ישראל צריך להזהיר את עצמו ממנה. כל יהודי צריך להיות קנאי לברית ולשמור את עצמו בעניני צניעות, בלי שיבוא איזה מלאך ויציל אותו. זה צריך להיות הרגיל שלו, ושלא יכנס למקומות מטונפים שלא מתאים לירא שמים להמצא שם. מובא במדרש שעם ישראל בא לשוק, בחורי ישראל באו לשוק של בית שאן – היה שם הענין של הפשתן, שמכרו שם פשתן וארבעים שנה הם לא ראו פשתן במדבר, אז היתה להם השתוקקות לקנות פשתן – ובפְּרוֹנוֹט, בצד החיצוני, הקדמי של החנות עמדה זקנה ומכרה את זה במחיר יקר יותר, ומאחוריה בתוך החנות עמדה בחורה צעירה יותר ומכרה את זה בזול יותר. ככה היתה המלכודת, הכניסו אותם מהזקנה לצעירה, שמה התחילו לפטפט והם נתנו לבחורי ישראל לשתות. ואחר כך רצו לשחוט תרנגולת, אבל לא – רק אם תשחוט את זה לשם עבודה זרה. ובקיצור, הכשילו אותם בעריות ובעבודה זרה.

אז אנחנו רואים, וקצת דיברנו על זה בטיש בשבת – עם ישראל לא היה ערוך למלחמה הרוחנית. קודם כל, עם בלעם ובלק – הם בכלל לא שמו לב לכל הסיפור, וה' הציל אותנו. וכאן כשכבר יש ענין של מלחמה פרונטלית ורואים את המלכודת של היצר הפרטי ושמתלבשת על זה המלכודת של היצר הכללי – לא ראינו שום דבר. ונכשלו.

אחר כך בא גם הענין של זמרי – עוד יותר גרוע בצורה מזעזעת. ורק הקנאי הזה הציל את עם ישראל. וה' נתן לו את בריתו שלום.

הקנאים הם ה'פיוז' שקופץ מתי שעם ישראל במצב קשה, קשה או בנפילה או במלכודת. כך היה בכל הדורות. ה' יעזור. ולכן לא לזלזל באף אחד, מפני שכל אחד עובר פה מלחמות הרבה בעולם הזה, מלחמות רוחניות. וצריך לדעת את המלחמה ביצר הרע הפרטי וביצר הרע הכללי, ולראות את התחבולות שלו. "איזהו חכם? הרואה את הנולד", רואה מה היצר מתכנן ואיך הוא מפיל אותו.

לראות איך האויב משתכלל ולהשתכלל עוד יותר, להיות מודע מאד לכל תזוזה, מודיעין, כל הדברים, ואם לא, אז הצבא מפסיד, ביטבעי – כך אותו דבר במלחמת ה', במלחמות ה' הרוחניות בפרט ובכלל.

ולכן אנחנו צריכים כל הזמן להתחדד במלחמות ה', להתחדד, להיות ירא שמים. "ראשית חקמה יראת ה'". ומי שירא בודק טוביטוב עם מי הוא מדבר, לאיפה הוא הולך, מה הוא עושה, מה הוא חושב, במה הוא עובד – כי ירא שמים לא רוצה לעבור על שום עבירה.

אפשר גם לומר שבחטא עץ הדעת היתה אותה בעיה. קודם כל, חוה הסתובבה, ואיפה אדם שישמור עליה? שתיים, הנחש דיבר אתה – מה היא מדברת עם הנחש? מה את מדברת עם הנחש, תברחי. ואם היא כבר נפלה, אז למה אתה נגרר?

מובן שאין לנו השגה בכלל באדם הראשון ולא בחוה ובדרגות שלהם, אבל "תורה היא וללמוד אני צריך" איך לדרגות שלנו אנחנו נזהר. הלואי ונזהר, הלואי ונלמד. יש חובת הזהירות בכל ענין.

ה' יאיר את עינינו שנעבוד אותו כראוי ונהיה תמיד מוכנים למלחמות נגד היצר הרע הפרטי והכללי!

לחיים! לחיים! לחיים!

להתחזק לעבודתו יתברך!

לחיים! לחיים! לחיים!

שבת שלום ומבורכת לכל בית ישראל.

ברגע שהתעורר אצלם הרצון לפשתן הזה והוא יותר מדי בער – כבר היו צריכות להתעורר אצלם האזעקות, 'מה הולך פה?' וגם כן אם הזקנה הציעה את זה יותר ביוקר והצעירה בזול יותר – 'מה קורה פה?' זה גם לא טבעי, זה גם לא נורמלי, בדרך כלל באותה חנות יש מחיר אחד. האם בן אדם צריך להכנס לחנות כזאת שיש בה אשה לא צנועה, צעירה וכו', ולהכניס את עצמו למקום סכנה?

ירא שמים צריך להזהר – לאיפה הוא הולך, מה הוא עושה, מה הוא מדבר, מה הוא רואה, עם מי הוא מדבר. הוא לא יכול לחיות כמו בן אדם רגיל שהולך לכל מקום, עושה כל דבר ואין שום בעיה והכל בסדר. לא. הוא ירא שמים.

דור המדבר – אין כמו דור המדבר, אומר ה'תנא דבי אליהו הקדוש, אין כמו דור המדבר. אבל בזה דייקנו בעזרת ה', דיוק חשוב. נכון, היו שמה הרבה אורות וגילויים, כן? גילויי שכונה, הכל, מה היה חסר במדבר, כל הדור המופלא הזה, מה שהם זכו וראו. אבל לא היתה, לפי עניות דעתי, בניה נכונה להבין את המלכודות של היצר הרע הפרטי והכללי. איך אני מעז לומר? – עובדה. זה מה שקרה, גם עם זמרי וגם עם בחורי ישראל בענין של השוק של בית שאן עם הפשתן.

למרות שעברנו במדבר נסיונות והיצר הכללי הפיל כמה פעמים את עם ישראל, לא התחדדו הכללים. כמו שבמלחמה – כל הזמן צריך לחדד את תורת הלחימה,

תפילה לאחדות עם ישראל

מאת כ"ק האדמו"ר רבי פינחס דניאל הכהן רחלין שליט"א

אמרו נא תפילה זו בכוונה עצומה בכל יום חוץ מבשבתות ובחגים ובימים שאין אומרים בהם תחנון.

אפשר לומר את התפילה מחצות לילה ועד שקיעה.

ריבונו של עולם, רחם עלינו. רחם עלינו ברחמך הרבים והושיענו. חמול על עמך, חמול על נחלתך. עשה למען שמך! אתה אבינו, אנו בניך, יודעים אנו שרצונך שנהיה מאוחדים כמו אחים נאמנים. יודעים אנו כמה יקר הדבר לפניך, כי על כך נחרב ביתך! והסתרת פניך מאתנו. אנו רוצים לעשות לך נחת רוח אמיתי ואיך סופי. אך אוי לנו, אוי לנו, אוי לנו! אין לנו כח לגבור על יצרנו. אין לנו חכמה, בינה ודעת להילחם מלחמתך ולנצח את יצרנו, אוי לנו שגבר בגלל עוונותינו! אך הבט נא על אבותינו הקדושים, שירשנו מהם לב טהור ורצון איךסופי לעשות לך נחת רוח. לבנו יודע את האמת, לבנו בוער באהבת ישראל, לבנו בוער באהבת חינוס! אך קשה מפאת היצר להשליט את השגת ליבנו על כל מעשינו, דיבורינו ומחשבותינו!

אנו עושים מאמצים להתגבר ולנצח את היצר, למען עשות לך נחת רוח! אך ריבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך שאם לא נתפלל אליך שנצליח, ותשמע תפילתנו, לא נוכל לו! כי רבו תחבולותיו! ואנחנו רק בשר ודם, ואתה מלכנו ויודע את יצרנו! שלח נא לנו לב טהור, לב אוהב, לעבדך באמת! רחם ועזור לנו להגיע לאהבת ישראל אמיתית, שאינה תלויה בדבר! ולא על ידי יסורים וחוליים רעים! חכמינו ז"ל התפללו על ביטול יצר הרע של עבודה זרה, ונענו! בטל נא מעלינו את היצר של מחלוקת ושנאת חינוס, כי דלונו מאד! אנא רחם עלינו! יהי רצון מלפניך ריבונו של עולם, שנרצה בלב שלם בתיקונו של כל יהודי, ונתן את כוחנו, את כל נשמתנו, להצלח והצלחת כל היהודים בגשמיות וברוחניות! כי יקר לנו תיקונו של כל יהודי. קרב את כולנו לאהבה וליראה את שמך! מתוך אחדות שלמה!

יהי רצון שנוכל לאהוב כל יהודי באשר הוא, למרות השוני בשורש ובסוגי הנשמות, למרות השוני בדרגות התיקון, למרות כל המכשולים, ונהיה לאגודה אחת, לעשות רצונך בלב שלם!

רחם עלינו כי אין בנו מעשים! עשה עמנו צדקה וחסד והושיענו!

מתוך נפשי – עצור! חשוב שנית!

מאת כ"ק האדמו"ר רבי פינחס דניאל הכהן רחלין שליט"א

ט"ו תמוז תשפ"ד

לעילוי נשמות הנופלים · לרפואת הפצועים · להחזרת החטופים · לשמירה על החיילים.

א. יתכן שדבר מסוים מרגיז מאד, אך לפעמים "שב ואל תעשה עדיף" – כי צריך לבדוק את כל 'מפת הקרב' לפני שתגיב, וצריך לבדוק מה היא דרך ה' לפני שתטיף! לא יקרה כלום אם תרגע ותחשוב שוב, ותמצא דרך נכונה יותר להגיב, בלי להכאיב – על מנת לתקן ולא להחריב.

ב. כאשר אדם בוחר מתוך התלהטות הגאווה, הכעס והמדות הרעות – הוא כמעט תמיד טועה ומטעה ומחזק את היצר הרע הכללי ואת תכניותיו ההרסניות.

ג. אם היהודים אינם זוכרים שהם גוף ונשמה אחת – הרבה שליחים לה' ית' להזכיר להם זאת, ובדרך כלל זה כואב מאד.

ד. אין מספיק. אין מספיק כסף, אין מספיק שכל, אין מספיק יכולת, אין מספיק, אין מספיק ואין מספיק – אולי תפסיק? "איזהו עשיר? השמח בחלקו" – במה שה' ית' חילק לו, בגשמיות וברוחניות.

ה. הענוה תנצח!

ו. ב'דרך עץ החיים' אנו מתקרבים בס"ד לקרבת האלקים, לדבקות ולחיבור עליונים עם תחתונים, ותחתונים עם עליונים. הדבר אינו פשוט. אבל אנחנו בדרך, וה' ית' מעודד אותנו תמיד, בהשגחותיו ובגילויו! כן ירבו.

ז. השאלה היא האם לאכול או לא לאכול מעץ הדעת – זאת השאלה היחידה והנצחית. והתשובה: לא לאכול בשום פנים ואופן!

ח. עליך לדאוג לכך שיראת השמים שלך תספיק לכל החיים, "בְּעֵת אִישׁוֹן וְאֶעֱרָה" – ולא משנה באילו מחוזות יתנהלו חיך. יראת שמים בראש, ולתמיד!

ט. אל תחשוב לרגע שהחיים ארוכים. הם עוברים כהרף עין. אז אל תבזבז ולו רגע בהבלים ובשטויות.

י. אם אינך עסוק כל הזמן בבירורים – בין טוב לרע, בין אמת לשקר, בין מותר לאסור, בין מה רצון ה' ית', ולהבדיל, מה רצון היצר הרע הפרטי והכללי – נראה שטרם התחלת את עבודת ה' האמתית.

יא. כאשר הבעיה מורכבת ומסובכת באמת – הפתרון חייב להיות מורכב ומסובך בהתאם. אין פתרון קל לבעיה קשה.

יב. אתה רוצה ישועות?! עֲשֵׂה כלי מתאים!

יג. חייבים אש בעבודתו ית' דרך אגב, היא אינה חייבת להראות באופן חיצוני.

יד. הזהר מאד לפני שאתה מאשים מישהו במשהו.

טו. אל תלביש על אנשים דעות שאין בהם באמת.

טז. המצב הרוחני של האדם – משקף במדויק את כל מכלול בחירותיו.

יז. שמור על הפה. זהו כלי קדוש לתולדה: הדיבור משפיע, ומכל מלה נברא מלאך – טוב, רע או מעורבב.

יח. ככל שאני כותב כך אני נרגע, כי הבירור הולך ומתגלה עלי כתב – ובירור שמסתיים הוא כמו סיומה של לידה.

יט. לפעמים בן אדם נגוע במדות, בדעות ובאינטרסים לא מזוככים, וכשאתה מנסה לעזור לו – הוא נפגע ותוקף.

אל תבהל. אך אל תמשיך, כי אין כלי לקבל את האמת – עד לפעם הבאה, אולי בהזדמנות אחרת.

כ. העיקר ההשתדלות, ולא רק התוצאה. אם עשית השתדלות טובה, לא התעצלת, והתפללת, אך התוצאה אינה כפי שציפית – אל תאכל את הלב! אתה השתדלת, ומשמים נגזר אחרת.

כא. לעתים אנשים אינם יודעים את מקומם ואת מיקומם, ואומרים ועושים דברים נחרצים – וזאת מבלי להבין כלל את האסונות שיכולים להגרם לכלל עם ישראל כתוצאה מדיבוריהם וממעשיהם! אל תמהר לעמוד במקום שגדול עליך!

כב. לדון ברוחניות, זה קל. לדון ברחמים – דורש מאמץ, אך משתלם תמיד.

כג. היכן הוא רבי לוי יצחק מברדיטשוב הקדוש, זי"ע? הדור זקוק לו כמו אויר לנשימה! לאחד שילמד זכות!

לחיים! לחיים! לחיים! להשתדל להמתיק את הדינים – ולא להוסיף דינים, ח"ו!

לחיים! לחיים! לחיים! להתחזק ב'דרך עץ החיים'!